

Talousarvioraami 2026 ja suunnittelukehys

Aluehallitus 16.06.2025 § 221
7576/02.02.00/2025

Valmistelija

vs. talousjohtaja Terhi Pohjavirta, puh. 050 571 0122,
terhi.pohjavirta@omahame.fi

Selostus

Laki hyvinvointialueesta (611/2021) § 115 mukaan aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, jossa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Taloussuunnitelmassa hyväksytään hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Tavoitteiden on toteutettava hyvinvointialuestrategiaa.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hallintosäännön § 64 mukaan aluehallitus hyväksyy suunnittelukehykset ja talousarvion laadintaohjeet. Talousarviossa ja taloussuunnitelman laadinnan lähtökohtana on hyvinvointialuestrategian päämäärät. Aluevaltuusto hyväksyy talousarviossa sitovat tehtäväkohtaiset toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelma sekä investointi ja rahoitusosa. Rahoitustarvetta ei saa kattaa pitkäaikaisella lainalla. Pitkäaikaista lainaa voidaan kuitenkin ottaa investointeja varten, jos valtioneuvosto antaa siihen valtuuden.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen taseeseen kertyi konsernitaseella 48,1 miljoonaa euroa alijäämää tilikaudelta 2024. Kertynyttä alijäämää hyvinvointialueen konsernitaseessa tilikausilta 2023 ja 2024 on yhteensä 106,6 miljoonaa euroa. Kuluvan vuoden voimassa oleva talousarvio on hyvinvointialueella 28,4 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Talousarvio näyttää tämän hetken taloustietoihin perustuen toteutuvan vuodelta 2025 arvioitua parempana. Arvioon liittyy kuitenkin vielä epävarmuutta. Hyvinvointialuelain 115 §:n mukaan hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Vuosien 2026–2028 suunnittelukehys on laadittu siten, että talous on tasapainossa vuoden 2026 loppuun mennessä ja käynnistyvä suunnittelukausi ylijäämäinen.

Valtiovarainministeriön julkaisemassa vuoden 2026 rahoituksessa on huomioitu eduskuntaan 30.4.2025 annetun rahoituslakiesityksen mukaiset muutokset. Rahoituslain muutoksia ei ole vielä hyväksytty, joten valtion rahoituksen osalta on vielä talousarvioraamin hyväksymishetkellä epävarmuutta. Valtion rahoitusosuus talousarvioraamissa on määritetty varovaisuusperiaatteella ja sitä täsmennetään, kun lopullinen rahoituksen taso julkaistaan syys- lokakuussa 2025. Hyvinvointialueen talousarvioraami on laadittu rahoituksen tasolla 825,4 miljoonaa euroa.

Talousarvioraami on alustavasti jaettu toimialoille. Toimialakohtaiset raamit sisältävät tasapainottamis- ja säästöohjelmien toteutumisen suunnitellun mukaisesti, valtion tehtävämuutokset sekä toimialojen muutosesitykset vuoden 2026 talousarvioon. Talousarvioraamiin voidaan tehdä tarvittaessa muutoksia ja toimialojen välisiä siirtoja, kun raami jatkovalmistelussa täsmentyy. Täsmennettäviä kohtia ovat mm. talousarviolaadinnan lähtötaso vuoden 2025 osalta, tasapainottamis- ja säästöohjelmien tarkempi kohdentuminen ja toteutumisen taso, rahoituksen todellinen taso, poistotason, henkilöstökulujen ja palveluostojen tarkentaminen sekä keskitettyjen erien jakaminen toimialoille. Talousarvioraamin tarkennukset tuodaan hallituksen käsittelyyn syksyllä 2025.

Hyvinvointialue lisärahoitus

Hyvinvointialueiden lisärahoituksesta säädetään laissa hyvinvointialueiden rahoituksesta (617/2021) 11 §:ssä. Lisärahoitusta voidaan myöntää alueille tilanteissa, joissa perustuslaissa turvattujen sosiaali- ja terveyspalveluiden tai pelastustoimen palveluiden järjestäminen vaarantuisi hyvinvointialueella ilman lisärahoitusta. Tällöin hyvinvointialueella on oikeus saada valtiolta tarpeellinen määrä lisärahoitusta näiden palveluiden turvaamiseksi, ottaen huomioon myös alueen edellytykset hoitaa muut lakisääteiset tehtävänsä.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen aluevaltuusto on päättänyt, että keväällä 2025 käynnistetään lisärahoituksen hakemisen valmistelu. Lisärahoitusta haetaan, jos toimintaympäristön muutokset tuovat lisää menoja, joita talousarviossa ei ole voitu ennakoida tai rahoituspohjassa on nähtävissä muutoksia negatiiviseen suuntaan. Mahdollinen haku tulee toteuttaa siten, että valtioneuvoston päätös on käytettävissä vuoden 2026 talousarvioprosessiin.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen osalta ei keväällä 2025 ole tunnistettavissa toimintaympäristön muutoksia, jotka toisivat lisämenoja, joita talousarviossa ei olisi huomioitu. Hyvinvointialueen on laadittava talousarvio varovaisuusperiaatteella, joten lisärahoituksen tarvetta ei kokonaisuutena voida sulkea pois. Lisärahoituksen tarvetta arvioidaan osana talousarvioprosessia syksyllä 2025 ja keväällä 2026, kun vuoden 2025 tilinpäätös on valmistunut.

Hyvinvointialuejohtajan päätösesitys

Aluehallitus päättää hyväksyä liitteessä esitetyn talousarvioraamin ja suunnittelukehyksen periaatteineen sekä talousarvion laadintaohjeen.

Aluehallitus toteaa, että lisärahoituksen tarvetta arvioidaan osana talousarvioprosessia syksyllä 2025 ja keväällä 2026, kun vuoden 2025 tilinpäätös on valmistunut.

Käsittely

Keskustelun aikana Aapo Reima teki esityksen, että päätösesitykseen tehdään seuraava lisäys: ”Lisärahoituksen tarpeen arvioinnin tueksi käynnistetään projekti asukkaiden palveluoikeuksien toteutumisen ja mahdollisten toteutumisen puutteiden selvittämiseksi. Projektin väliraportti tuodaan tiedoksi poliitikoille lautakuntien talousarviokäsittelyyn mennessä ja lopullinen raportti hyväksyttäväksi hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksen käsittelyn alkuun mennessä.”

Puheenjohtaja totesi Aapo Reiman muutosesityksen raukeavan kannattamattomana.

Päätös

Aluehallitus hyväksyi päätösesityksen.

Investointi- ja rahoitusjohtaja Petrus Kukkonen ja vs. talousjohtaja Terhi Pohjavirta olivat kokouksessa paikalla asiantuntijoina tämän asian käsittelyn aikana.

Täytäntöönpano

Päätösote / vs. talousjohtaja Terhi Pohjavirta

Muutoksenhaku

Ei muutoksenhakuoikeutta